

компетенціями: управління мисленням, почуттями, поведінкою, впливом на інших людей, умінням приймати рішення — ключове завдання проекту.

Література

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0&pass=4/UMfPEGznhhGQY.Zii6eDO6HdlgwsFggkRbI1c>.
2. Кін О.М. Розвиток студентського самоврядування у вітчизняній педагогічній теорії та практиці / О. М. Кін // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. — 2008. — Вип. 33. — С. 106—112.
3. Кращенко Ю. П. Особливості організації системи студентського самоврядування / Ю. П. Кращенко // Витоки педагогічної майстерності : Збірник наукових праць. — 2009. — Вип. 6. — С. 255—262.

ПРО ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ МЕНЕДЖЕРА

Кузнєцова Н.В., Кузнєцов В.О. (Одеса)

Система освіти як одна із складних соціальних систем постійно змінюється під впливом великої кількості об'єктивних і суб'єктивних чинників. Зокрема, в останні десятиліття відбулися кардинальні зміни соціально-економічних умов функціонування закладів освіти, а саме – перехід їх з системи планового централізованого господарювання у систему ринкової економіки. Підтвердженням цього напрямку змін стало Розпорядження Кабінету міністрів про надання школам фінансової самостійності, зокрема, відкриття з 1 січня 2010 року для кожної з них спеціального рахунку в територіальних органах Держказначейства [1, С. 1] .

Така кардинальна зміна соціально-економічних умов діяльності освітніх закладів потребує парадигмального переосмислення соціального статусу директора: учитель учителів чи менеджер освіти? У першому випадку підкреслюється значущість саме педагогічних функцій серед інших функцій управління навчально-виховним закладом. У другому випадку домінує розуміння соціального статусу менеджера, діяльність якого відбувається у контексті освітньої діяльності закладу, який функціонує у загальному ринку освітніх послуг.

Без вирішення цього питання неможливо скласти сучасну професіограму директора навчально-виховного закладу, переглянути функціональні обов'язки директора школи та провести їх моніторинг. Визначення основних соціальних ролей директора освітнього закладу є необхідним також для розробки структури і змісту усіх компонентів професійної підготовки відповідної спеціальності, а саме: цільового, змістовного, технологічного, аксіологічного.

Розглянемо деякі питання специфіки підготовки менеджерів освітніх закладів. Найчастіше магістрантами спеціальності «Управління навчальним закладом» стають бакалаври з педагогіки. На відміну від бакалаврів з менеджменту, у яких сформовано економічне мислення, у майбутніх менеджерів освіти зміст і структура першого ступеня професійної підготовки

спрямовані на формування педагогічного мислення. Відповідно до класифікації обидва переважно належать до практичного (на відміну від теоретичного) типу мислення. Але за професійним спрямуванням це різні типи мислення. Тому за час навчання у магістратурі магістранти не просто мають засвоїти навчальні дисципліни нового фаху. Перед ВНЗ постає складна проблема формування нового типу мислення, обумовленого характеристиками майбутньої діяльності менеджерів освіти в умовах ринкової економіки, в специфічних умовах ринку освітніх послуг, тощо.

Відповідно до існуючих в Україні Переліку напрямів та спеціальностей підготовки бакалаврів і магістрів та Рамки кваліфікацій спеціальність менеджера відноситься до економічних спеціальностей. Тому системі професійної педагогічної освіти доцільно вивчити і запозичити напрацювання зарубіжної та вітчизняної системи професійної підготовки менеджерів. Зокрема, вважаємо корисним закласти у зміст професійного навчання майбутніх керівників закладів освіти їх підготовку до виконання основних соціальних ролей менеджера.

Канадський професор Генрі Мінтсберг визначив 10 соціальних ролей топ менеджера, яким і є керівник навчально-виховного закладу. Розглянемо ці ролі. По-перше, це ролі в міжособистісних відносинах: керівник, лідер, посередник. По-друге, це ролі інформаційного характеру: монітор, розповсюджувач, оратор (спікер). По-третє, це ролі, пов'язані з прийняттям рішень: підприємець; той, хто розподіляє ресурси; той, хто веде переговори; той, хто усуває кризові ситуації. Проаналізуємо ці, що стали вже класичними для сфери менеджменту, соціальні ролі з точки зору їх педагогічної спрямованості і змістовності. Для цього розглянемо основні характеристики кожної з них. Керівник організації символізує представництво організації у соціальній та правовій сферах, а саме: вітає партнерів і публіку, підписує офіційні документи, є присутнім на офіційних заходах, тощо. Лідер колективу впливає на підбір, підготовку, навчання і мотивацію кадрів, а саме: організує зустрічі і засідання з працівниками, виступає на тренінгах, проводить особисті консультації для працівників, розробляє системи мотивації кадрів, впливає на взаємовідносини працівників за допомогою особистого прикладу. Посередник взаємодіє з колегами і зовнішніми суб'єктами для встановлення ділових контактів і зв'язків, а саме: здійснює переписку, телефонні розмови, зустрічі з клієнтами. Монітор отримує і збирає інформацію необхідну для ведення як внутрішніх, так і зовнішніх справ, а саме: відвідує засідання професійних об'єднань, торгові виставки, читає ділову пресу і літературу за фахом діяльності. Розповсюджувач доносить інформацію всередині організації до колег, підлеглих і керівництва, а саме: керує засіданнями персоналу, готує внутрішні звіти, доповіді і меморандуми. Спікер (оратор) доносить інформацію зацікавленим особам поза організацією, а саме: дає прес-конференції, публічні інтерв'ю, виступає з промовами для зовнішніх груп, залучається до політичної діяльності у зв'язку з лоббуванням інтересів компанії. Підприємець ініціює зміни в організації з метою покращення її діяльності, а саме: розвиток нових продуктів, ідеї по просуванню продукції на ринку, інновації у компенсації праці працівників. Той, хто усуває кризові ситуації, вирішує непередбачені або критичні проблеми, а саме: вирішує конфлікти серед підлеглих, улагоджує незадоволення і претензії клієнтів чи партнерів. Той, хто розподіляє ресурси, вирішує питання використання ресурсів організації, а саме: розподіляє працівників, фінансові і матеріальні ресурси, інформацію і час. Той, хто веде переговори, торгує умови відносин з працівниками, партнерами, представниками інших організацій, а саме: проводить переговори

з приводу трудових контрактів, обговорює вартість доставки продукції, визначає відповідальність за позовом споживачів.

Якщо проаналізувати ці 10 соціальних ролей з точки зору їх педагогічної спрямованості та змістовності, то переважно педагогічними є три ролі, по одній з кожного блоку, а саме: з міжособистісних ролей – роль лідера колективу, з інформаційних ролей – роль розповсюджувача, з ролей прийняття рішень – роль людини, яка усуває кризові ситуації. Таким чином, з 10 соціальних ролей, які виконує менеджер освітнього закладу, три є переважно педагогічного спрямування і характеру. Виникає питання, чи можна закласти у зміст професійного навчання магістрантів підготовку до виконання усіх соціальних ролей менеджера? Вважаємо за доцільне для цього проаналізувати навчальні плани і програми, з'ясувати, за допомогою якого змісту, форм і методів навчання можна найбільш ефективно підготувати майбутнього менеджера до виконання тієї чи іншої соціальної ролі. Особливу увагу при визначенні змістового компоненту підготовки магістрантів треба надати економічним і правовим дисциплінам. При визначенні технологічного компоненту професійної підготовки треба надати перевагу сучасним освітнім технологіям, зокрема, інтерактивним, з використанням мультимедійних засобів, Case-study, тощо. Важливим є вирішення низки питань, пов'язаних з організацією практики і стажування магістрантів. Професійно значущі якості особистості менеджера, його уміння і навички можуть формуватися переважно у ситуаціях безпосередньої практичної діяльності. Але треба враховувати, що не всі бази практики відповідають вимогам щодо діяльності саме сучасного менеджера освіти.

Таким чином, формування системи професійної педагогічної управлінської освіти потребує аналізу сучасних реалій діяльності менеджерів освітніх закладів і постійної модернізації змісту і структури професійного навчання на цій основі.

Література

1. Громовий В. Економіка школи: що робити з «чорним ящиком»? //В.Громовий //Дзеркало тижня. – 2009. – 21 листопада. – № 45. – С. 1, 13.
2. Минтсберг Г. Структура в кулаке: создание эффективной организации / Г. Минтсберг. – СПб.: Питер, 2004. – 512 с.
3. Mintzberg H. The Structuring of Organizations / H. Mintzberg . – Prentice Hall, 1979.

МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Лаптева О.О. (Полтава)

Сьогодні очевидний той факт, що високий рівень розвитку сучасного світу здебільшого пояснюється успішними методами управління. У будь-якій сфері потрібні компетентні керівники, їх соціальний шар перетворився на вельми впливову суспільну силу, а професійна діяльність часто є найбільш важливим ключем до успіху. Поняття менеджмент можна тлумачити як спосіб спілкування з людьми, владу й мистецтво управління.

Щоб покращити роботу закладів освіти, зокрема, позашкільних